

EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE

StV@eduskunta.fi

VIITE

Kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

TAUSTAA

Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf (FDUV) on kansallinen ruotsinkielisten kehitysvammaisten ja heidän omaisten ja läheisten vaikuttamisjärjestö. Järjestöön kuuluu 11 paikallisyhdistystä sekä kehitysvammaisten oma yhdistys Steg för Steg. Järjestöön kuuluu 2800 jäsentä.

ASIAANTUNTIJALOUSUNTO

Maakuntauudistuksella sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksella tulee olemaan merkittävä vaikutus kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän omaisten käyttämiin palveluihin. On ensisijaisen tärkeää, että ruotsinkielisille kehitysvammaisille on tarjolla samankaltaisia palveluita kuin muille, mutta omalla äidinkielellä. Kehitysvammaisilla tulee olla mahdollisuus valita palveluita elämäntilanteen ja toimintakyvyn mukaan. Lisäksi on tärkeää varmistaa palveluiden jatkuvuus, etenkin elämänmittaisten, jokapäiväisten palveluiden kohdalla. Palveluita tulee kehittää ihmisten tarpeiden mukaan, ei rakenteiden mukaan. Tällä hetkellä monet kehitysvammaiset joutuvat muuttamaan kodeistaan sen mukaan kuka palveluita tuottaa ja missä kyseisellä palveluntuottajalla on kapasiteettia.

Ruotsinkielisten kehitysvammaisten kohdalla tärkein kysymys on nykyisen ruotsinkielisen erityishuoltopiirin, käytännössä lähes ainoan palveluntuottajan, Kårkulla samkommunin, tuleva rooli.

Yksi ehdotus on luoda erillinen ratkaisu ruotsinkieliselle väestölle. Jos Kårkulla samkommun saisi luvan jatkaa erityishuoltopiirinä tämä voisi tuottaa kaikki ruotsinkieliset palvelut kehitysvammaisille. Lisäksi on ehdotettu, että palveluita voisi tarjota myös muille vamma ryhmille, jotta asiakasmäärä olisi tarpeeksi iso. Toisaalta Kårkulla samkommun olisi ainoa jäljelle jäävä erityishuoltopiiri, kun kaikki suomenkieliset erityishuoltopiirit lakkautetaan. Lisäksi erityishuoltopiirillä olisi käytännössä monopoliasema ruotsinkielisten palvelujen tuottamisessa, mikä ei mahdollista valinnanvapautta.

Vammaissektorilla on käynnissä monta isoa uudistusta. Erytyishuoltopiirit lakkautetaan, palveluita suunnitellaan järjestettäväksi maakunnissa ja markkinoille halutaan useampia, myös pienempiä, palveluntuottajia. Lisäksi sote-palveluiden käyttäjille halutaan varmistaa mahdollisuus valita mistä he palvelunsa saavat. Perustason palveluita olisi tarjolla lähiympäristössä ja vaativamman erikoisosaamisen palveluita maakuntien hoitokeskuksissa.

Mielestämme uudistuksessa tulee ottaa huomioon nämä seikat:

1. Nykyinen erityisosaaminen tulee säilyttää myös ruotsiksi. Kårkulla samkommun on rakentanut erityisosaamisen yksikön, Expert- och utvecklingscentret (EUC), josta voisi kehittää maakuntien rajat ylittävän palveluiden tarjoajan.
 - Hoitoketjua peruspalveluista ja päivittäisistä palveluista (esim. perusterveyspalvelut, päivä- ja työtoiminta, asumispalvelut jne.) erityispalveluihin (esim. kuntoutus, lääkinnälliset selvitykset ja tutkimukset) tulee kehittää myös ruotsinkielisille kehitysvammaisille, niin että he saavat palvelunsa niin pitkälle kuin mahdollista samalla tavalla ja samoilla ehdoilla kuin muut ihmiset.
 - Erityisosaamisyksikkö (EUC) palvelisi kaikkien ruotsin- ja kaksikielisten maakuntien asukkaita maakuntien rajojen yli. Näin voidaan turvata tarpeeksi iso asiakasmäärä, palveluiden laatu ja erityisosaamisen säilyminen.
 - Kårkullan muut palvelut (esim. asumispalvelut, päivä- ja työtoiminta) järjestetään maakunnissa lähipalveluina. Palvelut voidaan ostaa eri tuottajilta. Palveluiden järjestämisessä tai hankinnassa tulee edellyttää että ne ovat ruotsinkielisiä, jatkuvia ja pitkäaikaisia.
2. FDUV ehdottaa yhdessä SAMS:iin (Samarbetsförbundet kring funktionsnedsättning) kuuluvien muiden ruotsinkielisten vammaisjärjestöjen kanssa, että esitystä täydennetään kansallisella yhteensovittavalla ja koordinoivalla mekanismilla, joka turvaisi sosiaali- ja terveyspalvelut ruotsinkielisille kehitysvammaisille.
3. FDUV edellyttää, että esitystä ja uudistuksia tarkastellaan kielellisestä näkökulmasta, koska niillä voi olla kohtalokas vaikutus ruotsinkielisten kehitysvammaisten elämänmittaisiin välttämättömiin palveluihin.

Helsingissä, 12.4.2017

Lisbeth Hemgård, FDUV:n toiminnanjohtaja
040 526 43 69
lisbeth.hemgard@fduv.fi